

Pääkirjoitus: Muutos parempaan?

Noin kymmenen vuotta sitten kirjoitin Optimin edeltäjään CHESS OnLineen jutun asiakasmaksuista. Tilanne ei näyttänyt hyvältä. Jopa 12 000 kotitaloudella hupeni terveydenhuollon maksuihin ja lääkkeisiin yli 40 prosenttia maksukyvyistä. Maksukäytännöt vaihtelivat alueittain eriarvoistaen ihmisiä, ja asiakkaat joutuivat itse huolehtimaan maksukaton täyttymisen seurannasta. Uskoin kuitenkin vahvasti siihen, että kohta tilanteeseen saataisiin muutos.

Kymmenen vuotta on kulunut, ja olen oppinut, että asiat kehittyvät hitaammin kuin olin kuvitellut. Asiakkaita ohjeistetaan edelleenkin säilyttämään maksukuitit ja arvioimaan seurantakortin avulla maksukaton täyttymistä. Tietojärjestelmät eivät kuulemma ole riittävän kehittyneet. Myöskään kohtuuttomien maksutaakkojen osalta ei ole nähtävissä muutosta parempaan. Päinvastoin. Maksuja on korotettu merkittävästi. Vuonna 2016 tasasuuruisten maksujen enimmäismääriä korotettiin jopa 27,5 prosentilla. Säästösyistä.

On kovin lyhytnäköistä korottaa asiakasmaksuja säästösyistä ilman kunnollista tutkimustietoa kyseisten maksujen ohjausvaikutuksista ja maksujen kasautumisesta eri väestöryhmille. Tietojärjestelmät eivät siis ole ainoa asia, joka kaipaa kehitystä – myös ajattelutapaan tarvitaan muutos.

Kustannusvaikutuksia arvioitaessa tulisi tarkastella yhteiskunnan kokonaiskustannuksia eikä pelkkiä asiakasmaksutuottoja (jotka kattavat noin seitsemän prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista). Joissakin tapauksissa asiakasmaksuilla voi olla merkittäviä ohjausvaikutuksia. Tällöin pieniltäkin tuntuvat maksujen korotukset voivat vähentää tarpeellista palvelukäyttöä ja siten lisätä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia pitkällä aikavälillä. Juuri pitkän aikavälin yhteiskunnallisiin kustannuksiin tulisi arvioinnissa kiinnittää huomiota.

Vaikka viimeisten kymmenen vuoden aikana tilanne ei ole muuttunut parempaan, uskon kuitenkin siihen, että uuden asiakasmaksulain myötä seuraavan kymmenen vuoden aikana olisi jo havaittavissa jonkinlaista kehitystä. Ainakin toivon niin.

Satu Kapiainen
kehittämispäällikkö
Terveys- ja sosiaalitalous, CHESS, THL
etunimi.sukunimi@thl.fi

Päivitetty: 23.5.2018
